

روش پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی

علی عدالتی^۱

علی کرمی^۲

^۱ . علی عدالتی، استاد یار دانشگاه پیام نور، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، صندوق پستی ۳۶۹۷-۱۹۳۹۵

تهران، ایران. ۰۹۱۷۶۲۰۶۴۵۷

^۲ . ابواب جمعی اداره کل آموزش و پرورش استان فارس، واحد آموزش و پرورش گله دار

alialamarvdasht@gmail.com ، استاد دانشگاه آزاد اسلامی، گروه علوم تربیتی، واحد گله دار، ایران

۰۹۱۷۷۰۹۳۵۱۶

- سرشناسه : عدالتی، علی، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور : روش پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی / نویسندگان علی عدالتی -
علی کرمی.
مشخصات نشر : تربیت حیدریه: چشم انداز قطب، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری : ۲۴۶ص: نمودار.
شابک : ۲۵۰۰۰۰ ریال ۶-۳۷-۰۳۷-۰۴۹۳-۰۶۰۰-۹۷۸:
وضعیت فهرست : فیبا
نویسی
موضوع : علوم انسانی -- تحقیق -- روش شناسی
موضوع : Humanities -- Research -- Methodology
موضوع : علوم اجتماعی -- تحقیق -- روش شناسی
موضوع : Social sciences -- Research -- Methodology
شناسه افزودن : کرمی، علی، ۱۳۵۰ -
رده ی کتبره : AZ۱۸۶/ع۴۹۱۳۹۶
بند دیوبی : ۳۰۷۲/۰۰۱
شماره : ۵۱۰۰۵۳۴
کتابشناختی ی

روش پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی

نویسندگان: علی عدالتی - علی کرمی

ناشر: انتشارات چشم انداز قطب

تیراژ: ۲۰۰۰

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶

چاپ: ویونا

قطع: وزیری

تعداد صفحات: ۲۴۶

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

شابک:

۹۷۸	۶۰۰	۴۹۳	۰۳۷	۰۶
-----	-----	-----	-----	----

آدرس: تربیت حیدریه، خیابان رازی، رازی ۳

تلفن: ۰۹۱۵۳۳۲۸۵۱۶ - ۰۹۲۲۳۵۷۹۱۰۹

پیشگفتار

در اصطلاح تحقیق عبارت از جمع آوری معلومات دقیق و کافی جهت مطالعه سیستماتیک یک موضوع مشخص، تنظیم، ارایه مستند و شرح نتایج آن است که فعالیت پیگیر و تلاش مداوم را برای کشف علت، معلول و شناخت علمی یک پدیده و یک مسئله در بر دارد و امریست مقدس که به وسیله آن می توان حقایق را از لابلای ابهام کشف کرد

در این نوشتار ضمن بیان مفهوم مطالعه و کتابخوانی در شش فصل، فصل اول مفاهیم و کلیات، فصل دوم روش جمع آوری مطالب موضوع تحقیق و فصل سوم انواع پژوهش علمی و فصل چهارم روش نمونه و متغیرها و فصل پنجم روش تحقیق در علوم اجتماعی و فصل ششم روش تجزیه در علوم رفتاری به صورت مختصر بیان و ارائه شده است و خوانندگان خود به انتخاب و بهره رسانی روشتها همت گمارند.

علی عدالتی^۳

علی کرمی

۴

^۳. علی عدالتی، استاد یار دانشگاه پیام نور، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، صندوق پستی ۱۹۳۹۵-۳۶۹۷

تهران، ایران. ۰۹۱۷۶۲۰۶۴۵۷

^۴. ابواب جمعی اداره کل آموزش و پرورش استان فارس، واحد آموزش و پرورش گله دار

alialamarvdasht@gmail.com، استاد دانشگاه آزاد اسلامی، گروه علوم تربیتی، واحد گله دار، ایران

۰۹۱۷۷۰۹۳۵۱۶

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۸	 فصل اول
۸	 مفاهیم و کلیات
۹	 معنای پژوهش
۱۰	 ویژگی‌های پژوهش علمی
۱۱	 مفهوم پژوهش در زبان عادی
۱۲	 مفهوم پژوهش در زبان علمی
۱۲	 فرآیند پژوهش (مراحل پژوهش)
۱۳	 مرحله‌ی دوم: شناخت مسئله
۱۳	 مرحله‌ی سوم: جمع‌آوری اطلاعات یا داده‌ها
۱۴	 مرحله‌ی چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات
۱۴	 مرحله‌ی پنجم: تدوین گزارش پژوهش
۱۶	 شرایط لازم برای پژوهشگری
۱۷	 معنا و مفهوم مسئله
۱۷	 انتخاب مسئله‌ی پژوهشی
۱۹	 منابع کشف مسئله‌ی پژوهشی
۲۱	 اصولی در باب تجزیه و تحلیل مسئله
۲۳	 اهمیت و ضرورت پیشینه‌شناسی
۲۴	 فرآیند بررسی پیشینه‌ی پژوهش
۲۸	 فصل دوم
۲۸	 روش جمع‌آوری مطالب موضوع تحقیق
۲۹	 روش جمع‌آوری مطالب موضوع تحقیق

۲۹	۱- انتخاب موضوع تحقیق
۳۳	۲- بیان مسأله
۳۴	۳- بررسی مطالعات موجود
۳۴	۴- سؤال اصلی تحقیق
۳۴	۵- بیان فرضیه
۳۵	۶- اهداف پژوهش
۳۶	۷- تعریف مفاهیم
۳۶	۸- متغیرد
۳۶	۹- روش تحقیق
۳۷	۱۰- سازماندهی تحقیق
۳۸	کنترل و ارزیابی نگارش مسئله تحقیق
۳۹	انواع روش‌ها و ابزارهای گردآوری اطلاعات
۴۰	انواع روش مشاهده
۴۱	ابزارهای مشاهده‌ی مستقیم
۴۱	ابزارهای مشاهده‌ی غیرمستقیم
۴۶	تعریف کتابخانه
۵۱	انواع منابع مرجع
۵۶	اصطلاح‌نامه (تزاروس)
۵۷	جزوه
۵۷	روش طبقه‌بندی (رده‌بندی) کتاب
۵۸	رده‌بندی دهدهی دیویی
۶۰	رده‌بندی کتابخانه‌ی کنگره
۶۱	انواع برگه‌های کتاب
۶۳	اصول و شیوه‌های جمع‌آوری اطلاعات

۶۴	مطالعه منابع و متون
۶۵	ویژگی‌ها و مشخصات برگه‌ی یادداشت
۶۷	فنون یادداشت‌برداری
۶۸	بازنگری و ویرایش فیش‌ها
۶۹	نقد و ارزیابی اطلاعات جمع‌آوری شده
۷۱	تدوین گزارش پژوهش
۷۲	فصل سوم
۷۲	انواع پژوهش علمی
۷۳	طبقه‌بندی پژوهش‌های علمی
۷۳	انواع پژوهش بر اساس نوع مسأله
۷۶	انواع پژوهش بر اساس روش و ابزار گردآوری اطلاعات
۸۰	مراحل پژوهش در پژوهش تجربی آزمایشی
۸۴	ب) پژوهش علی یا پس از وقوع
۸۵	ج) پژوهش تجربی توصیفی (غیرآزمایشی)
۸۶	انواع پژوهش عقلی
۸۹	انواع پژوهش مستند به گواهی دیگران
۸۹	پژوهش‌های اسناد و مدارکی
۹۰	انواع اسناد و مدارک
۹۱	انواع پژوهش‌های اسناد و مدارکی
۹۳	گستره‌ی پژوهش‌های دینی
۹۶	انواع پژوهش دینی
۹۷	فصل چهارم
۹۷	روش، نمونه و متغیرها
۹۸	مقدمه‌ای بر روش پژوهش

۹۹	روش‌شناسی
۱۰۲	روش تحقیق برای علوم اجتماعی
۱۰۳	روش‌های شناخت
۱۰۳	رویکرد خردگرایانه
۱۰۴	رویکرد تجربی یا طبیعت‌گرایانه
۱۰۴	انواع متغیرهای پژوهش
۱۰۶	انواع متغیرها
۱۰۶	نامگذاری متغیرها
۱۰۷	انواع متغیرهای پژوهش
۱۰۹	مقیاس‌های اندازه‌گیری
۱۱۰	انواع مقیاس اندازه‌گیری
۱۱۰	۱-مقیاس اسمی
۱۱۱	۲-مقیاس رتبه‌ای
۱۱۱	۳-مقیاس فاصله‌ای
۱۱۱	۴-مقیاس نسبی
۱۱۲	مفاهیم و روش‌های نمونه‌گیری
۱۱۳	انواع بررسی‌های نمونه‌ای
۱۱۴	اهمیت و ضرورت نمونه‌گیری
۱۱۴	تعیین حجم نمونه
۱۱۵	ارتباط حجم نمونه با فرضیه بوج (صفر یا آماری)
۱۱۶	مزایای نمونه‌گیری
۱۱۷	اشتباهات نمونه‌گیری
۱۱۷	خطای نمونه‌گیری
۱۱۸	انواع نمونه‌گیری تصادفی

۱۱۸.....	انواع نمونه گیری
۱۱۸.....	نمونه گیری برای تعیین یک نسبت
۱۱۹.....	نمونه گیری تصادفی طبقه بندی شده
۱۲۰.....	نمونه گیری سیستماتیک
۱۲۱.....	نمونه گیری خوشه ای
۱۲۲.....	نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای
۱۲۳.....	مراحل اصلی و بک بررسی نمونه ای
۱۲۵.....	نمونه گیری و انواع آن
۱۲۷.....	فصل پنجم
۱۲۷.....	روش تحقیق در علوم اجتماعی
۱۲۸.....	روش های تحقیق:
۱۲۹.....	تعریف تحقیق
۱۲۹.....	پژوهشگر کیست؟
۱۳۰.....	روش تحقیق:
۱۳۰.....	مراحل تحقیق در علوم اجتماعی
۱۴۱.....	تحقیقات ژرفانگر:
۱۴۲.....	مطالعه موردبرگزیده:
۱۴۳.....	مشاهده
۱۴۳.....	اهمیت مشاهده:
۱۵۱.....	پرسش نامه:
۱۵۲.....	تهیه و اجراء پرسش نامه:
۱۵۳.....	پرسش نامه با پرسش های باز بسته:
۱۵۴.....	پرسشهای چند پاسخی
۱۵۵.....	طبقه بندی به اساس ماهیت پاسخها:

۱۵۷	بکاربردن پرسش نامه :
۱۵۹	مصاحبه (گفتگو)
۱۶۰	مصاحبه برحسب روش اجراء:
۱۶۲	مزایای مصاحبه آزمون برپرسش نامه ها:
۱۶۴	فصل ششم
۱۶۴	روش تحقیق در علوم رفتاری
۱۶۵	تقسیم بندی روش تحقیق در علوم رفتاری
۱۶۵	الف) براساس پرداختیم
۱۶۶	ب) براساس مدت زمانی
۱۶۶	ت) براساس هدف تحقیق:
۱۶۹	ث) براساس نحوه گردآوری داده ها (تحقیق توصیفی):
۱۷۱	تحقیق پیمایشی:
۱۷۸	تحقیق توصیفی
۱۷۸	ب) تحقیق ارزشیابی
۱۷۹	ج) مطالعه موردی
۱۸۰	د) مطالعه پیمایشی
۱۸۱	و) مطالعات همبستگی:
۱۸۲	ز) تحقیقات پس از وقوع
۱۸۳	منابع و مأخذ
۱۹۰	پیوست ها
	پیوست ۱: جدول کوهن برای محاسبه حجم نمونه براساس حجم جامعه، سطح خطا و فاصله
۱۹۱	اطمینان
۱۹۳	پیوست ۲: جدول مورگان برای محاسبه حجم نمونه
۱۹۵	شناسنامه علمی

مقدمه

روش پژوهش روش علمی است. روش پژوهش علمی مبتنی بر رعایت اصول و بنیادهای منظم و مدونی است که با طی گام‌های علمی به پیش می‌رود. برخی را عتیده بر آن است که علم همان روش است. در هر حال می‌توان به خوبی پذیرفت که هیچ علمی فاقد روش نیست و دستاوردهای هر تحقیقی علمی به همان نسبت حایز ارزش‌اند که با روش‌هایی درست اخذ شده باشند.

از جانب دیگر، می‌توان پذیرفت که هدف غایی مدرسه در تمامی سطوح آن تنها انتقال دانسته‌ها نیست، بلکه آموزش شیوه‌های کار در آموزش است. از این رو، کسی که بعد از سال‌های چند فارغ‌التحصیل می‌شود، در واقع شیوه‌ها و روش‌ها و راه‌های آموختن را آموخته است و باید از این پس، خود راه بی پایان دانش را پیماید و بر دانسته‌های بشر بیفزاید.

از دیدگاهی دیگر و با قبول همین اندیشه، کاربرد روش در اثر معروفش «گفتار درمانی» همه انسان‌ها را صاحب استعداد می‌داند. به نظر او، هرکس دارای توانایی خاصی است که با آن به دنیا آمده است و تفاوت انسان‌ها در شیوه‌ها یا روش‌های شکوفاسازی این استعداد بالقوه است.

علی عدالتی^۱

^۱. علی عدالتی، استاد یار دانشگاه پیام نور، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، صندوق پستی ۳۶۹۷-۹۱۷۶۲۰۶۴۵۷، تهران، ایران.